

Justis- og beredskapsdepartementet
Lovavdelingen
V/avd. dir. Toril Kristiansen Høyland
postmottak@jd.dep.no

18.12.2012

Deres referanse: 201100863 EO TKH/OKL

Evalueringen av offentleglova

1. Generelt

Offentleglova er et svært viktig arbeidsverktøy for norsk presse, og Norsk Presseforbund, Norsk Redaktørforening og Norsk Journalistlag kommer i den forbindelse med et felles innspill i tilknytning til evalueringen av loven.

Til tross for innføringen i 2009 av den nye offentlighetsloven her i landet, er åpenhetsprinsippet fremdeles dårlig forankret i forvaltningens skjønn. Loven etterleves dessverre ei heller nå etter sin intensjon, og vi har alt for mange eksempler på saker der forvaltningen avslår innsyn uten forankring i gjeldende lovbestemmelser. Dette må endres, hvis ikke fungerer ikke loven etter hensikten.

Et tilbakevendende problem er fremdeles forvaltningens lemfeldige praktisering av merinnsynsprinsippet. Det hakes av for at dette er vurdert, mens det i realiteten ikke er gått nærmere inn på den pliktige avveiningen etter lovens § 11. De tre undertegnede har for eksempel aldri opplevd at det organet som har mottatt et innsynskrav, har vist til lovens formål som et moment i merinnsynsvurderingen, jf. Ot.prp. nr. 102 (2004-2005) side 114. Som helt typiske eksempler på hvordan mediene møter manglende forståelse for merinnsynsprinsippet, kan vises til følgende uttalelser fra Sivilombudsmannen: Aftenpostens medhold i uttalelse av 27. april 2011 (SOM-2010-2832) og Bergens Tidendes medhold i uttalelsene av 18. august 2010 (SOM-2010-417), 8. september 2011 (SOM-2010-2991) og 20. august 2012 (SOM-2012-435).

Vi viser i denne sammenheng til Innst. O. nr. 41 (2005-2006) side 8, der det heter: «Flertallet er tilfreds med at meroffentlighetsregelen foreslås styrkes ved at det blir presisert i loven at forvaltningen ved meroffentlighetsvurderingen skal foreta en avveining av hensynene som taler for og imot offentlighet, samtidig som forvaltningen oppfordres til å gi innsyn dersom hensynene som taler for offentlighet veier tyngst.» Justiskomiteéns krav om et styrket merinnsynsprinsipp har ikke nådd forvaltningen. Dette må endres.

Eksempelene på dårlig forvaltningsskjønn strekker seg lenger enn til merinnsynsvurderingen. Som eksempel kan vises til journalist Tore Letvik i Dagsavisens avslag på innsyn i et takkebrev til Obama etter at Stoltenberg hadde vært på besøk på Sydpolen. I brevet takker Stoltenberg blant annet for transporten han fikk av US Air Force. Brevet ble unntatt offentlighet under henvisning til hensynet til utenrikspolitiske interesser (§ 20). Først da journalisten krevde en utvidet begrunnelse etter § 31 annet ledd for hvorfor takkebrevet ble unntatt offentlighet etter denne bestemmelsen, snudde Statsministerens kontor og ga fullt innsyn i dette brevet, jf. **vedlegg 1**.

Offentlighetsprinsippet må forankres bedre i forvaltningen skjønn.

2. Lovens virkeområde

2.1 Private selskaper som utfører tjenester det offentlige har et lovpålagt ansvar å tilby

Norsk Journalistlag har tidligere sendt innspill i evalueringsarbeidet at selvstendige rettssubjekter som utfører helse-, sosial-, utdannings- og energitjenester som det offentlige har et lovpålagt ansvar å tilby, må følge offentleglova. Dette er helt i tråd med Redaktørforeningens Nils E. Øys mindretallsforslag i NOU 2003:30 side 71, der det foreslås at: «rent private selvstendige rettssubjekter også bør omfattes av offentlighetslovens virkeområde i den grad rettssubjektet yter tjenester overfor allmennheten på oppdrag fra eller etter avtale med det offentlige, eller etter offentlig tillatelse som gir enerett til å yte den aktuelle tjenesten.»

2.2 Selskaper uten fast ansatte i administrasjonen

I henhold til offentleglova § 1 andre ledd bokstav a) gjelder ikke offentleglova for «sjølvstendige rettssubjekt utan fast tilsette i administrativ stilling». Kommunal Rapport har tidligere sendt innspill i evalueringsarbeidet om at de har avdekket at dette innebærer at 1.044 kommunalt eide virksomheter faller utenfor lovens virkeområde, jf. **vedlegg 2**. Dette innebærer at selskaper med ansvar for til sammen 24,9 milliarder faller utenfor lovens hovedregel om åpenhet. Nedre Romerike Vannverk AS, som var omfattet av den tidligere offentlighetsloven og som resulterte i at Aftenposten avslørte grov korrupsjon og økonomisk utroskap i selskapet, er ett av selskapene som etter den nye loven faller utenfor offentlighetsprinsippet.

Presseorganisasjonene mener det må være åpenbart at dette unntaket i forskriften har fått et langt videre anvendelsesområde enn hva lovgiver hadde tenkt. Det kan umulig ha vært deres intensjon å unnta virksomheter som forvalter så store fellesskapsressurser.

2.3 Det Kongelige Hoff

Etter presseorganisasjonenes oppfatning er det et demokratisk problem at kongefamiliens offisielle virke og arbeidet i Det Kongelige Hoff i all hovedsak ikke går inn under offentleglova.

Norsk Journalistlag foreslo i 2004 å endre dette, men som Jan Fridthjof Bernt og Harald Hove i «Offentleglova – med kommentarer» (2009) skriver på side 164, konstaterte departementet «lakonisk» at det «kan ikkje sjå at det er grunn til å endra gjeldande rettstilstand på dette punktet» (Ot.prp. nr. 102 (2004-2005) side 37.)

Kongefamiliens offisielle virke og organisasjonen som bistår kongefamilien i utøvelsen av deres konstitusjonelle oppgaver representerer norske interesser, og er drevet av offentlige midler. Presseorganisasjonene mener derfor at institusjonen bør oppfattes av de samme åpenhetsreglene i forvaltningen som andre deler av statens virksomhet.

2.4 Norsk Tipping

Det er videre et paradoks at Norsk Tipping, som offentlig eid monopolvirksomhet, har et særskilt unntak fra å være omfattet av offentleglova. Til tross for at selskapet ikke driver i direkte konkurranse med og på samme vilkår som private aktører, fastsetter offentlegforskrifta § 1 første ledd bokstav h) at rettssubjektet faller utenfor lovens anvendelsesområde.

I kongelige resolusjon av 17. oktober 2008 vises det her til at Norsk Tipping er «utsett for indirekte konkurranse frå utanlandske selskap som tilbyr spel over Internett, samt frå Norsk Rikstoto.» Denne argumentasjonen er imidlertid helt ukjent for øvrige offentlige eide selskaper. I Ot.prp. nr. 102 (2004-2005) side 116 presiseres det at «Relevant konkurranse vil berre liggje føre dersom verksemda er utsett for konkurranse innanfor hovudmarknaden sin.»

I 2010 konkluderte ekstern granskning med at det var grunnlag for kritikk for sammenblanding av private økonomiske interesser og selskapets interesser. Dette kom etter at Riksrevisjonen hadde avdekket kritikkverdige forhold i økonomien til Norsk Tipping. Etter utspill fra Norsk Presseforbund ga styret uttrykk for at det var «av den grunnleggende oppfatning at selskap som Norsk Tipping AS bør være underlagt offentlighetslovens bestemmelser, men at tungtveiende forretningsmessige hensyn kan tale imot dette» (brev til Presseforbundet av 1. juli 2010).

Vi viser også til den omtalte kongelige resolusjonen, der det heter at: «Spørsmålet om Norsk Tipping AS sitt tilhøve til offentleglova skal likevel utgreiast vidare for å vurdere om det er føremålstjenlig å organisere selskapsstrukturen slik at delar av verksemda til Norsk Tipping blir underlagt offentleglova.»

Presseorganisasjonene mener dette tilsier at det er på høy tid å ta dette spørsmålet opp til vurdering.

2.5 Dødsfallregistrering

Offentleglova § 2 fjerde ledd første setning foreskriver som kjent at loven ikke gjelder for «gjeremål som domstolane har etter rettsstellovene.» Loven får derimot anvendelse for andre deler av virksomheten i domstolene, for eksempel forvaltningsoppgaver. Enkelte forvaltningsoppgaver domstolene utøver reguleres imidlertid av rettspleielovgivningen. Eksempel på det er dødsfallregistrering.

Departementet uttalte derfor i Ot.prp. nr. 102 (2004-2005) side 118 at man «tek sikte på å gi forskrift i medhald av fjerde ledd fjerde punktum der det blir fastsett at dokument som gjeld slike gjeremål i domstolane, skal vere omfatta av lova sjølv om de er heimla eller heilt eller delvis regulerast i ei rettsstellov.»

Dette ble dessverre utelatt da forskriften ble behandlet, på grunnlag av motstand fra berørte instanser. Dødsfallregistreringen utføres i dag, etter det vi kjenner til, ved en enkel form for skjemaregistrering på datasystem, og det vil ikke være noe problem å legge til rette for enkle utskriftslistor fra domstolenes databaser for dødsfallregistrering. Dette kunne også vært løst ved innsynskrav etter offentleglova § 9, dersom ikke denne oppgaven for domstolene er hjemlet i en rettspleiellov.

Presseorganisasjonene ber om at arbeidet med denne forskriftsbestemmelsen gjenopptas.

3. Dokumentbegrepet

Tilgang til lydlogger er en viktig del av innsynsretten. Eksempler på saker der slik tilgang har vært av stor betydning for samfunnsviktig journalistikk er blant annet NOKAS- og 22. juli-saken. Dokumentbegrepet i lovens § 4 er teknologi- og informasjonsnøytralt. Det er derfor sikker rett at lydlogger er omfattet av offentleglova, jf. blant annet Justisdepartementets uttalelse av 20. januar 2011 om lydlogg fra kommunal alarmsentral og Helsedepartementets uttalelse av 15. april 2011 om lydlogg fra AMK-sentraler.

Tilgang til lydlogg er spesielt viktig som dokumentasjon på hva som har skjedd. I Brennpunkt 11. oktober 2011 («De tapte minuttene») avdekket NRK, ved journalist Øyvind Johan Heggstad, store forskjeller mellom utskrift av lydlogg og innholdet i selve loggen fra en ulykke der to småjenter druknet. Tilgang til utskrift fra en lydlogg er derfor ikke tilstrekkelig.

Vi har mange eksempler på at journalister møter motstand mot utlevering av slike lydopptak. Dette mener presseorganisasjonene det må ryddes opp, og arbeidet bør sees i sammenheng med en gjennomgang av taushetspliktbestemmelsene, se punkt 5 under.

4. Forhåndsklassifisering av dokumenter

Presseorganisasjonene støtter Venstre, Høyre og Fremskrittspartiets forslag i Dokument 8:6 L (2012-2013) og Innst. 147 L (2012-2013) om at med mindre dokumentet inneholder taushetsbelagte opplysninger, skal organet ikke ha anledning til å forhåndsklassifisere et dokument eller en opplysning som unntatt offentlighet. Dette forslaget mener vi bør sees i sammenheng med evalueringen av offentleglova.

Forhåndsklassifisering fører til at for mye informasjon unntas offentlighet uten hjemmel i offentleglova. Merinnsynsvurderingen kan jo endre seg med tiden. Som regel vil skadevirkningene ved å gi innsyn bli svekket etter hvert som tiden går, og med andre ord endres fra journalføringstidspunktet til tidspunktet for innsyn. I henhold til lovens § 29 første ledd første setning må innsynskravet vurderes konkret i forhold til det aktuelle dokumentet på tidspunktet for avgjørelsen av innsynskravet. Da vil en eventuell forhåndsklassifisering kun forvirre.

Vår erfaring er at mange ikke krever innsyn i denne type dokumenter enten fordi man tror det ikke er lov eller at det ikke nytter. Dette støttes av Sivilombudsmannen i sak 2007/1591, der det heter: «Forhåndsklassifisering kan være hensiktsmessig, særlig dersom dokumentet i det vesentlige inneholder opplysninger undergitt taushetsplikt. (...) På den annen side vil en praksis med forhåndsklassifisering, som Bergens Tidende er inne på, lett kunne medføre en overdreven og uheldig bruk av unntaksbestemmelsene, og dermed være et hinder for meroffentlighet. Jeg har derfor tidligere lagt til grunn at bortsett fra de tilfellene der det er tale om dokumenter som i det vesentlige inneholder taushetsbelagte opplysninger, bør slik forhåndsangivelse av at dokumenter er unntatt offentlighet begrenses i størst mulig grad, jf. også rundskriv G-69/98 og St.meld. nr. 32 (1997-1998) s. 92-93.»

5. Taushetsplikten

Taushetsplikt er lovbestemt unntak fra offentlighetsprinsippet. Foreligger taushetsplikt, vil det jo ikke bare være en rett, men en plikt til å gjøre unntak fra prinsippet. Det er derfor av stor betydning at denne pliktens rettslige forankring og dens avgrensning i forhold til offentlighetsreglene er klare og tydelige.

Slik er ikke rettstilstanden i dag. Tvert imot foreligger det mange og uklare taushetsregler spredt rundt i lovgivningen, og de blir tolket langt utover sitt formål. Dette har blant annet sin bakgrunn i det Gjørsvikkommisjonen kaller en «forsiktighetskultur blant de ansatte» (NOU 2012:14 side 384).

Som eksempler på taushetsplikt som er tolket alt for vidt, viser vi til Sivilombudsmannens klagesaker 2009/956, 2009/1977, 2009/2220 og 2011/1273. Vi viser også til **vedlegg 3**, som viser samme dokument sendt til journalist Kine Thorsen i Budstikka før og etter en klagesak om Vestre Viken HF sin forståelse av taushetspliktbestemmelsen i forvaltningsloven § 13.

Presseforbundet, Redaktørforeningen og Journalistlaget har i flere tiår arbeidet for en opprydding rundt taushetspliktbestemmelsene, og vi mener nå tiden er overmoden for å ta opp forslaget fra et samlet Offentlighetsutvalg i NOU 2003:30 side 48, om «å gjennomgå det store antall taushetspliktbestemmelser, som i enkelte tilfeller er svært vidt formulert.» Dette ble for øvrig også anført av Advokatforeningen i Kontroll- og konstitusjonskomitéens høring 3. mai 2004 i tilknytning til Ytringsfrihetskommisjonens påpekning av samme problemstilling, jf. NOU 1999:27 punkt 10.4.2.

6. Organinterne dokumenter

Unntaket i lovens § 14 første ledd for organinterne dokumenter er den unntaksbestemmelsen som anvendes mest, og som misbrukes mest. Både Norsk Presseforbund, Kommunal Rapport og Norsk Journalistlag har allerede sendt innspill i evalueringsarbeidet om problemet rundt slike dokumenter, og presseorganisasjonene viser her til Innst.O. nr. 41 (2005-2006) side 10, der det heter: «Flertallet forutsetter at praktiseringen av unntaket knyttet til organinterne dokumenter blir viet særlig oppmerksomhet ved evalueringen av loven.»

Det er særlig to forhold rundt den uheldige praktiseringen av unntaket for de organinterne dokumentene presseorganisasjonene vil at departementet skal sette fokus på i evalueringen: *Det første* er forvaltningens uriktige fortolkning av vilkårene i § 14 første ledd. Vår erfaring er at kravet om at det må være en fare for at den interne saksforberedelsen kan bli skadelidende ved innsyn, ofte utelates. Vi viser her til Fylkesmannen i Oslo og Akershus om innsyn i advokatbrev vedrørende skulpturparken på Ekeberg. Her heter det (vår utheving): «Kommentarene og rådene fra kommuneadvokaten i brevene datert 17.09.2009 (...) fremstår i liten grad som sensitive, og Fylkesmannen kan vanskelig se at offentliggjøring kan **skade** kommunens posisjon. Slik Fylkesmannen ser det inneholder disse brevene i stor grad en redegjørelse av hvilke regler på ulike rettsområder som kan være av betydning for den avtalen kommunen ønsker å inngå. Når avtalen er vedtatt og har fått sitt innhold, kan Fylkesmannen vanskelig se at interne prosesser i kommunen vil **skades** ved at det gis innsyn.» Tilsvarende skadekrav oppstilles i Fylkesmannen i Sogn og Fjordanes sak 2012/1917.

Dette er bare et utvalg av saker som bekrefter at praksis ikke forholder seg til skadekravet, til tross for Stortingets klare krav om dette i Innst.O. nr. 41 (2005-2006) side 8: «Flertallet mener at forvaltningen må ha vurdert om det foreligger en mulig skadefølge hvis den likevel ikke finner at meroffentlighet kan forsvares.» Presseorganisasjonene mener problemet best kan løses ved at skadekravet kommer direkte frem av bestemmelsens ordlyd.

Det andre er den frivillige ordningen med journalføring av organinterne dokumenter i henhold til arkivforskriften § 2-6, som innebærer at den reelle innsynsretten i offentleglova § 14 første ledd uthules. Presseorganisasjonene viser her til at både Ytringsfrihetskommisjonen i NOU 1999:27 punkt 5.4.3.1, Øy i NOU 2003:30 side 86 og ikke minst Innst.O. nr. 41 (2005-2006) side 18, foreslår at plikten til å føre journal må omfatte alle dokumenter som går inn under offentleglova. Som Ytringsfrihetskommisjonen skriver på side 93-94: «Det regelverk som regjeringen har vedtatt som forskrift til arkivloven kan forstås dit hen at det enkelte forvaltningsorgan selv kan bestemme om man vil journalføre de såkalte «organinterne» saksdokumenter. Dette kan medføre at innsynsretten i praksis kan bli forskjellig i forskjellige forvaltningsorganer; forskjellige departementer, direktorater eller kommuner. Offentlighetsprinsippet står så sentralt som forutsetning for innsynsrett og ytringsfrihet at innbyggerne må ha samme rett til innsyn i alle deler av forvaltningen, særlig ettersom det er naturlig med dagens informasjonsbehandlingssystemer å gjennomføre slik identifisering av alle dokumenter i forvaltningen.»

7. Saksbehandlingstiden

Til tross for tydelige retningslinjer i Justisdepartementets «Rettleiar til offentleglova» om at innsynskrav bør avgjøres «same dag som dei er mottekne, eller i alle fall innan éin til tre verkedager» (side 164), og entydig praksis fra Sivilombudsmannen, er vår erfaring at innsynskrav tar mye lenger til å behandle. Mange i forvaltningen kjenner ikke til de nevnte kravene.

Norsk Presseforbunds Offentlighetsutvalgs undersøkelse av 2011, «Få opp døra! Åpenhetsindeks for norske kommuner», avdekket en alt for lang responstid på innsynskrav, jf. **vedlegg 4**. Som det heter i rapporten på side 15: «Drøyt fire av ti kommuner (44 prosent) brukte mer enn fem dager på å besvare innsynskravet. Med andre ord gir de i praksis avslag på innsyn. (Jfr. offentleglova § 32 annet ledd første setning.) Snittet varierer voldsomt fra fylke til fylke. I Sogn og Fjordane, som er best i klassen, går én av fem kommuner ut over fristen som loven setter. I Vestfold og Nordland gjelder det syv av ti kommuner.»

På bakgrunn av dette mener vi kravet til saksbehandlingstid bør inntas i loven, slik dette blant annet er blitt gjennomført i miljøinformasjonsloven.

8. Klageordning

Presseorganisasjonene viser til Innst. O. nr. 41 (2005-2006) side 23, der det heter: «Komitéen viser til komitéens forslag om at loven skal evalueres og forutsetter at det i den sammenheng blir grundig vurdert om eksisterende klageordninger fungerer formålstjenlig.»

Presseorganisasjonene vil peke på at Ytringsfrihetskommisjonen i sin utredning (NOU 1999:27 punkt 5.4.3.1) foreslo en egen, uavhengig instans for behandling av klager etter offentlighetsloven, blant annet med bakgrunn i regjeringens egen misnøye med kontrollen av lovens gjennomføring, uttalt i Offentlighetsmeldingen (St. meld. nr. 32 (1997-98), punkt 6.3). Vi viser dessuten til Øys forslag om samme, i NOU 2003:30 side 242-243, som også ble støttet av utvalgslederen, advokat Harald Hove, som supplement til ordningen med forvaltningsklage. I tillegg til de argumenter for uavhengig, sentral klageinstans som ble gitt i dissensforslaget, tilføyes at ordningen med uavhengig klagenemnd, som har vært i bruk på Island i en årrekke, blir foreslått opprettholdt som klageordning i forslaget til ny offentlighetslov på Island.

Ett av problemene med klage til overordnet forvaltningsorgan er vanskene med å finne ut hvilket organ som er overordnet, om slike finnes i det hele tatt. I forhold til avslag på innsynskrav i organer etter kirkeloven, måtte det innføres egne klageregler fordi det på dette område ikke fantes noen «overordning». Slik synes det også å være på flere andre områder, særlig i forbindelse med etablering av en rekke nye klagenemnder.

Problemene er godt beskrevet av Sivilombudsmannen i årsrapporten for 2011, side 48: «Arbeidet med disse spørsmålene har vist at det noen ganger er vanskelig å finne ut hvem som er klageorgan eller hva som er klageordningen på det aktuelle saksfeltet. Hovedregelen etter forvaltningsloven § 28 er at klageorganet er det forvaltningsorganet som er nærmest overordnet det forvaltningsorganet som har truffet vedtaket. Det er ikke alltid på det rene hvilket organ som er nærmest overordnet, og det er ikke alltid opplyst i førsteinstansvedtaket hvem som er klageorgan, selv om det står i forvaltningsloven § 27 tredje ledd at det skal gis slik informasjon i vedtaket.»

I takt med stadige endringer i organiseringer av offentlig virksomhet, og deretter utvidelser av offentlighetslovens virkeområde og mer komplisert lovgivning, oppstår stadig nye problemer. Noen av dem er forsøkt løst gjennom offentligforskrifta § 11, med det resultat at forskriftsteksten alene blir vesentlig lengre enn hele lovteksten om klageordningen, for ikke å snakke om merknaden til forskriftens § 11, som er mange ganger så lang.

Problemet illustreres også i Sivilombudsmannsak 2010/632, der ombudsmannen påviste at Kunnskapsdepartementet tolket offentlighetsloven galt, når det over lengre tid henviste klagebehandling etter loven til klagenemnder ved universitet og høyskoler, i stedet for til departementet selv, som nærmeste overordnede organ. Ombudsmannen hadde fått flere henvendelser om forholdet, men tok den først opp i april 2010 da en journalist gjorde en konkret henvendelse.

Økningen av antall klager til Sivilombudsmannen, med påvisning av mangler og feil ved saksbehandlingen i ulike klageinstanser, er i seg selv en illustrasjon av problemene med forvaltningsklageordningen. I 2011 fikk ombudsmannen 142 henvendelser som gjaldt «Dokumentinnsyn og taushetsplikt», mot 91, 99 og 123 i årene før den nye offentlighetsloven ble satt i kraft. I en årrekke har ombudsmannen funnet grunn til å se nærmere på rundt 60 prosent av denne type henvendelser. Svært ofte dreier det seg om at klageinstansene, som oftest er fylkesmenn og departementer, har tolket loven galt og dermed truffet uriktige avgjørelser. Det samme gjelder flere saker der departementer er førsteinstans og blir klaget inn for Sivilombudsmannen fordi man ikke ønsker klagebehandling av Kongen i statsråd.

Klage til Kongen i statsråd er også godt eksempel på behovet for forbedringer av klageordningen, slik det er påvist i journalist Tore Letviks undersøkelse av 18. september i år, «Prosjekt: Åpenhet i forvaltningen?», jf. **vedlegg 5**. Han brakte 13 avslag på innsyn inn for Kongen i statsråd, og ikke overraskende fikk han ikke medhold i noen av sakene. Førsteinstansavgjørelsen og klagebehandlingen er her helt uskarp, all den tid det er vedkommende fagdepartement som forbereder saken for Kongen i statsråd.

Det er vår oppfatning at både kontrollordning med lovens gjennomføring og effektivitetshensyn tilsier at forslaget om en sentral, uavhengig klageinstans nå blir gjennomført.

9. Grunnloven § 100 femte ledd

Avslutningsvis vil vi minne om Grunnloven § 100 femte ledd annen setning, der det heter: «Det kan i Lov fastsættes Begrænsninger i denne Ret ud fra hensyn til Personvern og af andre tungtveiende Grunde.» Disse strenge vilkårene for begrensninger i borgernes informasjonskrav er etter vår oppfatning sterkt svekket gjennom den nye offentleglova. Dog ble det i Innst.O. nr. 41 (2005-2006) side 4 vist til denne grunnlovsbestemmelsen, men det ble aldri foretatt noen omfattende vurdering av unntaksbestemmelsene i forhold til det grunnlovsfestede offentlighetsprinsippet.

Presseorganisasjonene mener at en slik manglende analyse fra departementets side er i strid med de klare føringene som kom da Grunnloven § 100 ble vedtatt. Vi viser først til selve Ytringsfrihetskommisjonens påpekninger, der det i NOU 1999:27 punkt 10.3.7 heter: «Vi antar (...) at unntaksadgangen med vårt forslag vil bli noe snevrere enn hva tilfellet er i dag. Det vil ikke minst bli nødvendig å arbeide med sikte på mer presis formulering av flere av unntakene.» Dette ble deretter fulgt opp i St.meld. nr. 42 (1999-2000) side 56, der departementet uttaler: «Kriteriene er (...) så strenge at det synes klart at bestemmelsen - som påpekt av kommisjonen - kan gjøre det nødvendig å foreta flere lovendringer for å bringe lovverket i samsvar med Grunnloven.» Dette ble enda tydelige stadfestet i St.meld. nr.26 (2003-2004) side 138: «På grunn av kravet om «særligt tungtveiende Hensyn» antar departementet at det kan bli tale om mer betydelige endringer av det balansepunktet som i dag eksisterer mellom hensynet til ytringsfriheten og andre hensyn. Kommisjonen er trolig for forsiktig når den taler om en «noe snevrere» unntaksadgang.»

Etter vår mening må lovteksten strammes inn i tråd med grunnlovsprinsippet om åpenhet. I forlengelsen av dette vil vi også advare mot en ytterligere uthuling av offentleglova, med de følger dette vil medføre av svakere respekt for Grunnloven og svekkelse av offentlighetsprinsippet.

Med vennlig hilsen

for Norsk Presseforbund, Norsk Redaktørforening og Norsk Journalistlag

Kristine Foss
juridisk rådgiver

Nils E. Øy
generalsekretær

Ina Lindahl Nyrud
advokat